

МЕТОДИКА ВІДБОРУ ДІТЕЙ ТА ПІДЛІТКІВ У РІЗНИХ ВИДАХ СПОРТУ (НА ПРИКЛАДІ БАСКЕТБОЛУ, ВОЛЕЙБОЛУ, ГАНДБОЛУ)

БОГДАН ПЕТУШИНСЬКИЙ

Івано-Франківський коледж фізичного виховання

В сучасному спорті проблема відбору набуває все більшу значимість в загальному процесі цілеспрямованої підготовки спортсменів високої кваліфікації. Від успішного вирішення цієї проблеми залежить рівень розвитку спорту на Україні, а також успіхи її представників на змаганнях міжнародного рівня, включаючи Олімпійські ігри.

Вивчаючи та аналізуючи проблему відбору в спортивних іграх слід зауважити, що успішне вирішення її на науково-обґрунтованій основі, повинно сприяти підвищенню ефективності фізичного виховання молоді в цілому, а також спортивного тренування, як невід'ємної частини даного процесу.

Відбір в спортивних іграх відноситься до категорії складних комплексних проблем, в якому виділяють три основні аспекти:

1. Соціальні аспекти відбору в більшій мірі узгоджуються з питанням економіки, оскільки процес підготовки спортсменів високої кваліфікації, включаючи підготовку в дитячих спортивних закладах, потребує значних капіталовкладень, що є особливою проблемою сучасності.

2. Педагогічні аспекти відбору тісно пов'язуються з загальною системою тренування в дитячо-юнацькому віці, з темпами росту спортивної майстерності тих, хто займається, зі станом психічних процесів, рівнем мотивування.

3. Медико-біологічні аспекти включають широке коло питань діагностики стану здоров'я, рівня розвитку і стану основних систем життєдіяльності організму, що лімітують спортивні досягнення в кожному виді спортивних ігор.

Разом з тим звертає на себе увагу все ще незадовільний стан практики відбору перспективних спортсменів, що в свою чергу є наслідком недостатнього наукового обґрунтування даної проблеми.

Як наслідок ефективність дитячо-юнацького спорту не задовольняє сучасні вимоги.

На жаль, критеріїв оцінки перспективності спортсмена дуже мало. Досвід тренерів, їх інтуїції не обґрунтовуються дуже широко. Поки що мало розроблено модельних характеристик “ідеальних типів” в окремих видах спортивних ігор.

Немає розроблених єдиних підходів до вирішення цієї проблеми, як в літературі так і в публікаціях.

Водночас, сучасний стан загальної теорії і методики спорту дає підстави розглянути вирішення даної проблеми, як актуальну задачу науково-прикладних досліджень в спортивних іграх, і вважати її вирішення необхідною умовою вдосконалення підготовки спортсменів високого класу.

Охарактеризована проблемна ситуація і спонукала нас до наукового дослідження. Досвід опрацювання аналогічних досліджень в інших видах спорту підказує, що на шляху вирішення даної проблеми необхідно, перш за все, отримати певну фактичну інформацію про такі параметри багаторічного шляху ігровика:

- строки початку спортивної спеціалізації;
- строки виконання розрядних нормативів;
- строки досягнення найвищих спортивних досягнень;
- конкретні дані про вікову динаміку показників фізичного розвитку.

Піднявши таку проблему ми поставили мету створити нову методику відбору і спортивної орієнтації дітей і підлітків до різних видів спортивних ігор.

Розглянемо дану проблему на прикладі популярних видів спортивних ігор: баскетболу, волейболу, гандболу.

В основі робочі гіпотези про необхідність розробити методику спортивної орієнтації дітей і підлітків в різних

видах спортивних ігор (на прикладі баскетболу, гандболу, волейболу) покладені дані попередніх досліджень.

Ми проаналізували вік початку занять спортивними іграми на протязі трьох років. Спостереження та аналіз проводився на базі шкіл м. Івано-Франківська. Дані приведені в таблиці.

Таблиця

ВІК ПОЧАТКУ ЗАНЯТЬ СПОРТИВНИМИ ІГРАМИ

Роки	Контингент	Баскетбол	Волейбол	Гандбол
1990	дівчата	12,8	12,8	13,0
	юнаки	13,9	13,7	14,0
1992	дівчата	12,8	12,5	12,7
	юнаки	14,0	13,5	13,9
1995	дівчата	12,0	12,2	12,5
	юнаки	13,0	13,0	13,2

Як видно з даної таблиці намітилась тенденція до більш ранішнього початку спортивної спеціалізації.

Виявивши реальні строки початку занять даними видами спорту на протязі 1990-95р.р. і строків початку спортивної спеціалізації, ми вважаємо, що факт початку занять, по віку приведених в таблиці не стане на заваді досягненню високих спортивних результатів в 20-24 роки і збереженню досягнень в 29-30 років. Разом з тим, є підстави зауважити, що тенденція до набору дітей для занять баскетболом, волейболом, гандболом в секції з 9-10, а інколи і 8 років, може мати деякі негативні наслідки.

Зауважимо дві обставини:

По-перше, надто рання спеціалізація та пов'язана з нею участь в змаганнях, стимулює "форсування" тренером результату. Така практика вже має місце і негативно впливає на планомірну базову підготовку юних спортсменів, що

протиричить перспективам їх багаторічного прогресу в спорті.

По-друге, надто рання спеціалізація може в кінцевому підсумку затримувати процес становлення високої спортивної майстерності гравця. В деяких випадках це приводить до того, що спортсмен втрачає "смак" до гри, ще не досягнувши вершин спортивної майстерності. Також знижується рівень мотивування до спортивної діяльності, можлива втрата задоволення від гри.

Слід зауважити, що було б недоцільно запропонувати первинний відбір до занять в секції баскетболу, гандболу, волейболу не раніше, як строки приведені в таблиці. Але причини раннього відбору лежать не тільки в області педагогічної, а також в більш широкій соціальній сфері, обумовленій об'єктивними необхідностями суспільства в прогресі спорту високих досягнень.

Напрошується висновок, що доцільно здійснювати первинний набір дітей в секції баскетболу, волейболу, гандболу з 9-10 років, при умові, що на першому етапі вони будуть проходити дворічний курс загальної фізичної підготовки, яка має різносторонню і разом з тим ігрову направленість.

In accordance with we propose that in the initial stage of athletic selection and orientation to concentrate on children's general motive capabilities which are typical for athletics in general. After this there should be implemented a program which is geared towards development of complex motive skills typical for this or that game.

ОСОБЛИВОСТІ СПОРТИВНОГО ВІДБОРУ ДІТЕЙ ДЛЯ ЗАНЯТЬ СТРИБКАМИ У ВОДУ

ОЛЕНА САВЧУК

Вінницький державний педагогічний інститут

Відомо, що відбір спортсменів відрізняється від професійного відбору тим, що у спорті необхідно